

Ilaro pri strategioj por lukti kontraŭ seksismo per lingvo kaj komunikado

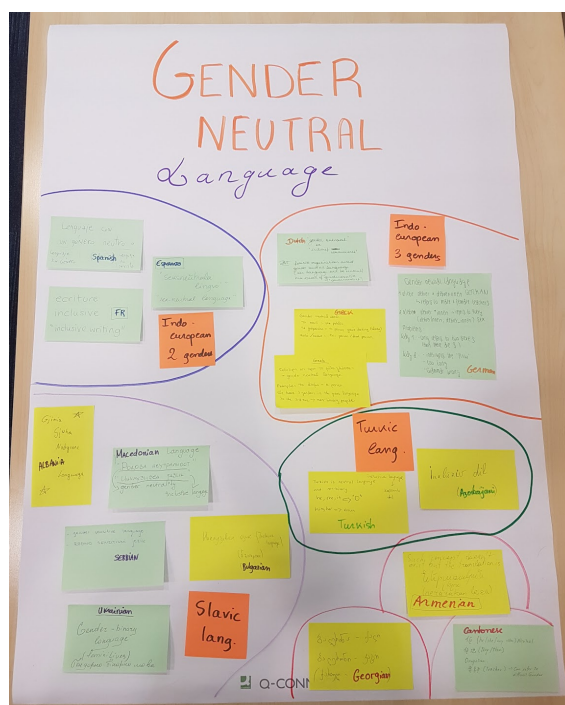
Post semajno de esplorado de seksismo, diskriminacio kaj seksa malegaleco rilate al gejunuloj en 2021, kun specifa fokuso pri parola komunikado kaj lingvo, interŝanĝado de opinioj, scioj kaj bonaj praktikoj por identigi kaj trakti seksismon en diversaj medioj, la partoprenantoj de la studsesio titolita: "X-lingvo: La efiko de seksismo en ĉiutaga komunikado" kunmetis kolekton de siaj ideoj pri kiel lukti kontraŭ seksismo per diversaj metodoj. La studsesio okazis en decembro 2021 en la Eŭropa Junulara Centro en Budapeŝto (EYCB), organizita de Tutmonda Esperantista Junulara Organizo (TEJO), la Konsilio de Eŭropo (KoE) kaj EYCB. La ilaro fokusiĝas sur la sekvaj elementoj:

- I. Konsciigo: seksismo en lingvo kaj komunikado. *Kial gravas?*
- II. Terminologio / difinoj
- III. Praktikaj ŝanĝoj por genro-neŭtrala lingvouzo
- IV. Teknika gvidado por trakti seksismon en lingvo kaj komunikado
- V. Kiel trakti seksismon en via familio
- VI. Listo de fontoj

I. Kial lingvo gravas

Lingvo formas la manieron kiel ni pensas pri socio kaj, iagrade, ĝi kreas kadron en kiu ni kapablas pensi kaj formi opiniojn. Lingvo kaj socio estas interligitaj: homoj komunikas inter si uzante lingvon en sociaj interagoj, influante sociajn praktikojn kaj formante niajn identecojn, dum socio povas determini/trudi la lingvon kiun ĝiaj membroj povas uzi (ekzemple, vortoj kiel *mankind* - homaro, *motherhood* - patrineco).

Lingvo kaj la historioj kiujn ni rakontas estas ilo - ni povas uzi ilin por atingi certajn celojn al la avantaĝo aŭ malhelpo de socia ŝanĝo. Seksisma lingvouzo plifortigas seksajn stereotipojn kaj eternigas malegalecojn, kaptante homojn en certaj karakteraj trajtoj (ekz. knabinoj: belaj, estremaj, karaj, histeriaj, knaboj: kuraĝaj, aŭdacaj, fortaj, inteligentaj, ktp.). Finfine, ĝi havas gravan efikon al onies memfido, memvaloro kaj kondutoj kiuj povas difini la identecon de individuo, precipe en la fruaj fazoj de vivo.

Seksisma lingvouzo ofte povas konduki al (seksa) perforto, kaj al manko de videbleco por certaj grupoj de la socio (*virinoj*, *GLATQ+*), simple ekskludante ilin de la laŭvorta diskurso kaj, per tio, senigante ilin de la ebleco okupiĝi pri diversaj formoj de socia partopreno.

II. Terminologio / difinoj

Genro: Socia konstruo kiu transpaŝas rolojn, sintenojn, valorojn kaj rilatojn inter virinoj kaj viroj. Dum sekso estas determinita de biologio - la biologiaj diferencoj inter viroj kaj virinoj -, genro estas determinita de socio; preskaŭ ĉiam funkcia por subigi virinojn al viroj.

Sekso: la biologiaj diferencoj inter viroj kaj virinoj, kiuj estas universalaj kaj ne ŝanĝiĝas. Tio estas kontraste al genro, kiu rilatas al sociaj atributoj kiuj estas lernitaj aŭ akiritaj dum socianiĝo kiel membro de iu komunumo.

(*Ambaŭ estas el la "Glossary of Compass" - Glosaro de Kompaso*)

Seksismo: Ĉi tiu termino tre ofte ĉeestas en feminisma literaturo same kiel en amaskomunikilaro kaj ĉiutaga vivo, kaj ĝi estas grava koncepto por kompreni feminismon. Seksismo signifas percepti kaj juĝi homojn nur surbaze de ilia aparteno al iu sekso aŭ genro. Ĝi ankaŭ kovras diskriminacion de persono sur la sama bazo. Gravas noti, ke seksismo validas kaj por viroj kaj virinoj, tamen virinoj estas pli tuŝitaj de seksismo ol viroj en ĉiuj vivofakoj. Ĉiutaga seksismo prenas diversajn formojn, foje ne facile rekoneblajn - ekzemple, rakonti ŝercojn pri knabinoj, fari rimarkojn pri la virina korpo (objektiviigi virinojn), reagi al la

maniero kiel virinoj estas vestitaj, atribui al virinoj pli facilajn taskojn en interretaj ludoj aŭ objektivigi virinojn en reklamado.

(el "Gender Matters" - Genraj Aferoj)

Seksa perforto: Seksa perforto kaj kontraŭvirina perforto estas du esprimoj kiuj estas ofte uzataj interŝanĝeble, ĉar plejofte la perforto kontraŭ virinoj estas kaŭzita (de viroj) pro seksaj kialoj, kaj seksa perforto influas virinojn misproporcie. Tamen, **genro signifas pli ol esti vira aŭ ina:** iu povas naskiĝi kun inaj seksaj trajtoj sed identiĝas kiel viro, aŭ kiel viro kaj ino samtempe, aŭ foje kiel nek viro nek ino. GLATQ+-homoj (lesbaninoj, samseksamuloj, ambaŭseksemaj, transgenruloj kaj aliaj homoj, kiuj ne konformas al la aliseksemaj normoj aŭ al tradiciaj genraj binaraj kategorioj) ankaŭ suferas de perforto bazita sur ilia reala aŭ perceptita seksa orientiĝo, kaj/aŭ seksa identeco. Tial, perforto kontraŭ tiaj homoj falas en la amplekso de seksa perforto. **Krome, viroj ankaŭ povas esti celitaj per seksa perforto:** statistike, la nombro de tiaj kazoj estas multe pli malgranda, kompare kun virinoj, **sed ili ne devus esti neglektita.**

Uzante la difinon de "kontraŭvirina perforto" el la [Klariga raporto al la Instanbula Konvencio](#) kiel deirpunkto ni povas diri ke: *Seksa perforto rilatas al ajna speco de damaĝo kiu estas farita kontraŭ persono aŭ grupo de homoj pro ilia reala aŭ perceptita sekso, genro, seksa orientiĝo kaj/aŭ genra identeco.*

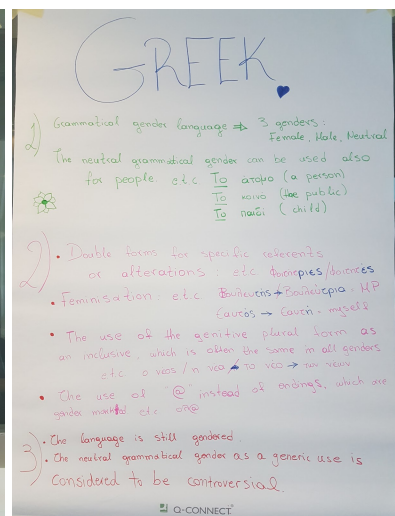
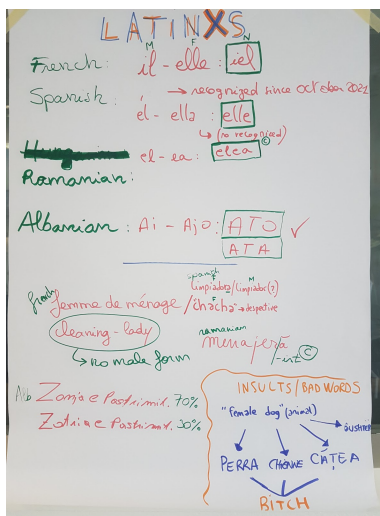
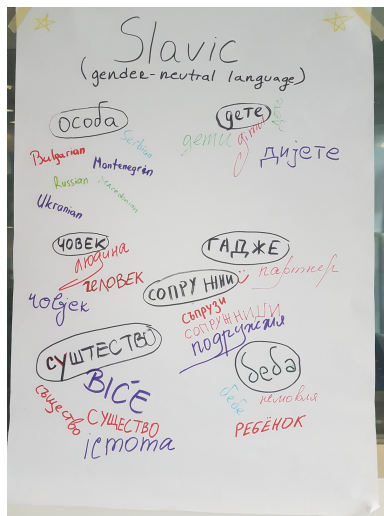
(Difinoj prenitaj de ĉi tie:

<https://www.coe.int/en/web/gender-matters/what-is-gender-based-violence#:~:text=any%20act%20of%20gender%2Dbased,or%20in%20private%20life4.>)

Diverseco: Diferencoj en la valoroj, sintenoj, kultura perspektivo, kredoj, etna fono, seksa orientiĝo, genra identeco, kapabloj, scio kaj vivospertoj de ĉiu individuo en iu grupo de homoj. (fonto: <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1085>)

Inkluziva kaj genro-neŭtrala lingvouzo: Genro-neŭtrala lingvo estas ĝenerala esprimo kovranta la uzon de neseksisma lingvo, inkluziva lingvo aŭ laŭgenre justa lingvo. La celo de genro-neŭtrala lingvo estas eviti vortelektajn kiuj povas esti interpretitaj kiel malneŭtralaj, diskriminaciaj aŭ humiliga per implicado ke iu sekso aŭ socia genro estas la normo. Uzado de laŭgenre justa kaj inkluziva lingvo ankaŭ helpas redukti seksan stereotipadon, antaŭenigas socian ŝanĝon kaj kontribuas al atingo de genra egaleco. (fonto: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/151780/GNL_Guidelines_EN.pdf)

III. Genro-sentema komunikado en diversaj lingvoj

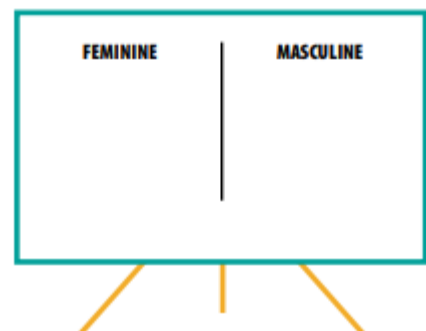

Identigi la problemojn:

- Uzo de ĝenerala vira formo por rilati al iu ajn (vira uzata kiel „neŭtrala”), vira estas la normo;
- Manko de neduuma lingva strukturo (ekz. “ili” en slava/greka, ktp lingvoj);
- Inaj vortoj estas aŭ neekzistantaj, ne kutime uzataj aŭ oficiale akceptitaj. *Ĉu oni uzu feminigajn vortojn ĝenerale? Ĉu ni uzu ilin kiel "pozitivan diskriminacion"?*;
- Enkonduko de pli da lingvaj formoj igas la lingvon pli komplika, senorda, ktp.;
- Toksa distingo inter viraj/inaj grupoj: 99 virinoj -> unu + 1 viro -> **oni**;
- Krei/generi novajn lingvaj formoj/pronomojn, ktp., sen konsulti/demandi la grupon, kiun ili influas (*Nenio pri ni sen ni*);
- La ekzisto de eŭfemismoj: frazoj kiuj estas ofte uzataj, sed origine asociitaj kun negativa/agresema/insulta signifo. ekz. “invalido” -> handikapulo.

DEPENDENT	INDEPENDENT
EMOTIONAL	RATIONAL
OBJECTIVE	SUBJECTIVE
SUBMISSIVE	DOMINANT
PASSIVE	ACTIVE
GOOD BUSINESS SKILLS	POOR BUSINESS SKILLS

Headings: Feminine - Masculine

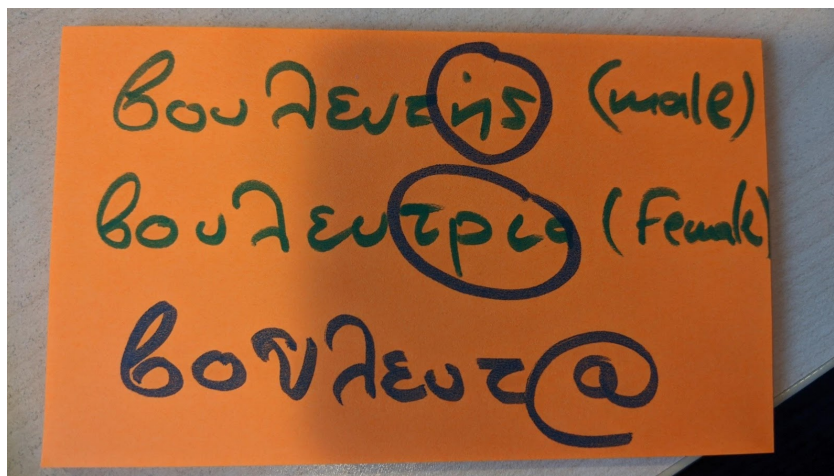

Strategioj por antaŭenigi genro-senteman komunikadon

- Feminigo de vortoj (ĉu oni faru?): *професор/ка, адвокат/ка* (bulgara); ekzistas

ankaŭ la inaj duopoj: *doktor/ka* + *-ica*, *ŝef/ica* + *ŝefovica* (serba); *didaktorikos/didaktorissa* (greka), *лікар/ка* (ukraina);

- Estu konscia pri tio, kion signifas genro-neŭtrala lingvo“ kaj inkluzivu ĝin en ĉiutaga komunikado (angla);
- Neŭtralaj ekzemploj en slavaj lingvoj: *беба/бебе*; *дете, дјете, дитина, ребенок; човек, людина*;
- Uzu jam ekzistantajn, vere neŭtrajn vortojn: *atomo* (persono), *koino* (publiko), akroatio (*spektantaro*) (greka);
- La uzo de simboloj por anstataŭigi la genre markitan finaĵon de vortoj - por igi lingvon kaj komunikadon inkluziva por neduumuloj, ktp. *Voulef-tis* (vira) *Voulef-tria* (ina) → *vouleft@*. (*Ĉi tio validas nur por skriba diskurso kaj ĝi ne estas vaste akceptita.*)
- Ŝanĝoj en tekstoj - uzo de duoblaj genraj formoj.

IV. Kiel trakti kaj batali la efikon de seksisma komunikado en lernejoj kaj universitatoj

1. Uzu genro-neŭtralan lingvon

- Konsciu, kion signifas genro-neŭtrala lingvo“ kaj inkluzivu ĝin en la ĉiutagan komunikadon dum viaj lecionoj, kursoj;
- Uzu genro-neŭtralan lingvon en privataj kaj profesiaj randoj, kaj helpu studentojn senti komforte uzante ĝin.

2. Energiigoj, ludoj kaj neformalaj agadoj

- Uzu energiigojn, ludojn kaj neformalajn edukajn agadojn kun rilata enhavo kaj instigu studentojn por trakti problemojn rilate al diskriminacio, homaj rajtoj kaj seksismo.

3. Junulara Moviĝeblo Projektoj

- Lernu pri Erasmus+ eblecoj kaj reklamu ilin al studentoj - substreku ilian gravecon kaj la efikon kiun ili havas sur junularo, kaj instigu ilin partopreni.

4. Uzu aŭdvidajn materialojn

- Montru filmetojn, televidajn programojn, filmojn kaj bildoj, kiujn studentoj jam konas, kaj substreku la seksismon, kiun ili montras rekte kaj nerekte.

5. Kundividu realajn vivspertojn

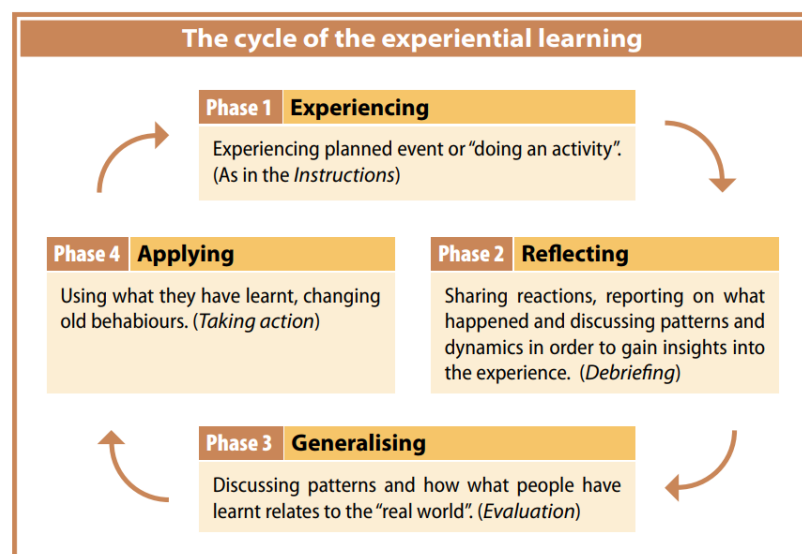
- Invitu viktimojn paroli pri la situacioj, kiujn ili alfrontis/alfrontas, kaj dividi siajn spertojn;
- Uzu ekzemplojn el la reala vivo kaj familiarigu studentojn kun la problemoj (*aliru la temon en sentema maniero kaj atentigu precipe eviti deĉengajn faktorojn*).

6. Reklamado

- Disdonu informajn materialojn, kiel flugfoliojn kaj librojn, kiuj temigas la problemon de seksismo;
- Kundividu informajn materialojn, eventojn en sociaj amaskomunikiloj, en maniero kiu servas la celitan publikon.

7. Difinu la kaŭzojn kaj la efikojn

- Uzu realajn kazojn por emfazi la problemojn ene de la socio kaj klarigi kiel ĉi tiuj aferoj ankaŭ povas influi la studentojn estonte;
- Organizu „studajn paŭzojn” por studentoj dum la lerneja jaro, kun rilata enhavo;
- Organizu trejnadon rilate al seksismo por instruistoj kaj membroj de la direktoraro.

Source: Compass – Manual for Human Rights Education with young people, Council of Europe, October 2012

V. Kiel paroli kun familio pri la seriozeco de la efiko de seksismo en la ĉiutaga vivo

Komencu per enkonduki

(Ni volas, ke vi estu **sekura**! Ni scias, ke ne ĉiuj vivas en sekura kaj paca medio, iuj povas esti parto de perforta familio), do se vi sentas ke paroli pri seksismo kunportas riskon por vi, kaj metas vin en ajna speco de danĝero, ĉi tiu danĝero estu psika, emocia aŭ fizika, bonvolu preni ĉiujn antaŭzorgojn kaj prioritati vian propran sekurecon unue!)

1. Donu ekzemplojn de junuloj kiuj alfrontas seksismajn kondutojn en sia ĉiutaga vivo;
2. Klarigu kial gravas difini malsamajn specojn de seksismo;

3. Sensivigu vin unue:

- Konsciu, ke ĉi tio estas lerna procezo;
- Vi ne devas esti tuj perfekte informita pri ĉi tiu temo;
- Provu esti la plej bona rolmodelo por ne esti seksisma;
- Sentu vin libera paroli kun aliaj (amikoj, grupoj, interretaj platformoj), kie vi povas havi sekuran lokon por diskuti, esprimi vin, disvastigi viajn ideojn kaj helpi aliajn kun la sama sperto).

4. Be aware of the reasons why sexist behaviors manifest within families: Konsciu la kaŭzojn kial seksismaj kondutoj manifestiĝas ene de familioj:

Genraj roloj (patriarkeco)

- a. Per konservativa pensad
- b. Stereotipaj atendoj bazitaj sur diversaj vivstadioj (infanoj, adoleskantoj, plenkreskuloj)

Kiel reagi

- Kreu sekuran spacon por paroli pri seksismo (*memorigu vin, ke vi verŝajne havis pli da rimedoj por eduki vin, do paciencu kun via familio kaj uzu simplan lingvaĵon*);
- Donu al ili tempon por kompreni kio estas seksismo kaj prilabori la informojn;
- Subtenu kaj eduku viajn familianojn (*parolu kaj memorigu ilin pri la historio de feminisma movado kaj ĝiaj atingoj*);
- Defiu vian familion kaj demandu ilin: *ĉu ĉi tion vi volas aŭ ĉu vi sentas, ke ĝi estas via devo?*

Ekzemplo: Via patrino venas hejmen de la laboro. Ŝi estas elĉerpita. Sed ŝi komencas purigi la domon kaj kuiri por la tuta familio. Iru al ŝi kaj demandu ŝin: ĉu vi vere volas fari tion, aŭ ĉu vi sentas, ke tio estas via devo? Atendu ŝian respondon kaj donu al ŝi tempon por pensi pri ĝi. Demandu al ŝi ĉu ekzistas aliaj ebloj, kiel se iu alia (inkluzive viraj familianoj) povus fari ĉi tiun laboron. Se ŝi diras, ke ne ekzistas aliaj eblecoj, tiam demandu al ŝi kial ŝi pensas tion, kio igas ŝin senti tiel. Ĉu ŝia respondo estas bazita sur genraj roloj? Se jes, provu diskuti ĉu ŝi estas kontenta pri la nunaj genraj roloj. Krome, diskutu ĉi tiun temon kun la tuta familio.

- Aŭskultu aktive kaj estu kunsentema.

VII. Listo de fontoj

Por ĝeneralaj, Homrajta Edukado-agadoj:

1. COMPASS: Manual for Human Rights Education with Young people (*COMPASS: Manlibro pri Homrajta Edukado por Junuloj*), <https://www.coe.int/en/web/compass/gender>
2. Preventing and combating sexism (*Preventi kaj kontraŭbatali seksismon*), <https://rm.coe.int/prems-055519-gbr-2573-cmrec-2019-1-web-a5/168093e08c>
3. A manual for combating hate speech online through human rights education (*Manlibro por kontraŭbatali malamparoladon rete per homrajta edukado*) (2016), <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168065dac7>
4. Young people's access to rights through youth information and counseling (*Aliro de junularo al rajtoj per junulara informo kaj konsilado*), <https://rm.coe.int/16807023d9>
5. Compilation of case law of the European Court of Human Rights on Gender Equality issues (*Kompilo de jurisprudenco de la Eŭropa Kortumo pri Homaj Rajtoj rilate al Genra Egaleco-temoj*) : <https://rm.coe.int/compilation-echr-case-law-1-august-2019/168096d977>
6. The Right to Human Rights Education - A compilation of provisions of international and regional instruments dealing with human rights education (*Rajto al Homrajta Edukado - Kompilo de provizaĵoj de internaciaj kaj regionaj instrumentoj traktantaj homrajtan edukadon*), <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/Listofcontents.aspx>
7. Speaking rights sample. Human Rights Education Toolkit for Youth (*Ekzemplo pri parolrajtoj. Ilaro pri Homrajta Edukado por Junularo*). <https://equitas.org/wp-content/uploads/2018/10/SampleMan-SR-EN-2018.pdf>
8. A rights-based approach to realizing gender equality (*Rajt-bazita aliro por atingi genran egalecon*), <https://www.un.org/womenwatch/daw/news/savitri.htm>
9. Resources for Human Rights Education 2: Using Games, Films and Role-Playing. A Practical guide from the EMHRN Summer School 2008. (*Rimedo por Homrajta Edukado 2: Uzado de Ludoj, Filmoj kaj Rol-ludado. Praktika gvidilo de la EMHRN Somera Lernejo* 2008) <https://euromedrights.org/wp-content/uploads/2018/03/Resources-for-Human-Rights-Education-2-EN.pdf>

Por agadoj traktantaj genrajn problemojn:

1. Gender Matters. A manual on addressing gender-based violence affecting young people (*Genraj Aferoj. Manlibro pri traktado de seksa perforto influanta junulojn*) <https://rm.coe.int/gender-matters-a-manual-on-addressing-gender-based-violence-affecting-/16809e1c34>
2. Handbook for Gender Equality Rapporteurs (*Manlibro por Raportistoj pri Genra Egaleco*): <https://rm.coe.int/council-of-europe-gers-handbook-oct-2018-2-/16808ee74b>
3. Ekzerco: la GenderBread Persono. Tre vida ekzerco, kiu povas esti uzata kiel enkonduko al genro-rilataj konceptoj (genraj identecoj, genro esprimo, ktp.): <https://www.genderbread.org/>
4. Difinoj de genro de Monda Organizo pri Sano: <https://www.who.int/health-topics/gender>

5. La kompleta PFLAG-listo, kun genro-rilataj vortoj, kaj vortoj pri seksa orientiĝo:
<https://pflag.org/glossary>
6. Rimedoj de Konsilio de Eŭropo pri genro:
<https://www.coe.int/en/web/compass/gender>
7. Tre densa kaj interesa leglisto pri genraj studoj:
<https://daily.jstor.org/reading-list-gender-studies/>

Libroj:

8. Simone de Beauvoir, *The Second Sex (La Dua Sekso)* (1949): la kadro por la 2-a onda feminismo, tre influa en la franca kaj usona feminismo.
9. Judith Butler, *Gender Trouble (Genra Problemo)* (1990) and *Undoing Gender (Malfarante Genron)* (2004). Pli freŝaj pripensoj pri genro, kaj kiel ĝi realiĝas.
10. Michel Foucault, *The History of Sexuality (La Historio de Sekseco)* (1976 - unua volumo). Pri la historia konstruado de seksaj kategorioj kaj identecoj.

Genro en diversaj kulturoj kaj tradicioj

11. La video "What does Two-Spirits mean?" ("*Kion signifas Du-Spiritoj?*")
<https://www.youtube.com/watch?v=A4IBibGzUnE>
12. Artikolo pri kiel genro kaj sekso estas okcidentaj sociaj konstrukcioj:
<https://www.globalcitizen.org/en/content/third-gender-gay-rights-equality/>
13. Podkasto pri malkoloniigado de genro (sur Spotify):
https://open.spotify.com/episode/6RZQJK3ZVNEJTWi3mGCC63?si=paKfN5ZoS_mllK7vP4kD1w&utm_source=copy-link
14. How to decolonize gender? (*Kiel malkoloniigi sekson?*) (praktika rimedo):
<https://www.alliance4girls.org/wp-content/uploads/Decolonizing-Gender-1.pdf>

Interligiteco de lingvo, seksismo kaj perforto. Artikoloj uzataj por la kaz esploroj

15. "The rejected lover threatens his ex with a weapon" (en la franca):
https://actu.fr/normandie/liesville-sur-douve_50269/tribunal-de-cherbourg-l-amoureux-econduit-avait-menace-son-rival-et-son-ex-avec-une-arme_38535239.html
16. Vikipediapaj paĝoj de Simone de Beauvoir
(https://en.wikipedia.org/wiki/Simone_de_Beauvoir) kaj Jean-Paul Sartre
(https://en.wikipedia.org/wiki/Jean-Paul_Sartre#Biography)
17. Kazstudo "Kiu kulpas?" "virino estas pafmortigita..."
<https://metro.co.uk/2014/11/01/woman-is-shot-dead-outside-arsenals-emirates-stadium-in-london-4930897/>; kaj "tri virinoj estis mortpikitaj, patro estis pendigita"
<https://www.bbc.com/news/uk-england-29826405>
18. Eltiraĵoj el la Universala Deklaracio de Homaj Rajtoj:
https://www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf
19. "Behind Frida Kahlo's rumored affairs with men and women" ("*Malantaŭ la onidiraj aferoj de Frida Kahlo kun viroj kaj virinoj*"):
<https://www.biography.com/news/frida-kahlo-real-rumored-affairs-men-women>

Pliaj legaĵoj pri seksismo en lingvo

20. Menegatti & Rubini 2017, *Gender Bias and Sexism in language (Gnera Biaso kaj Seksismo en lingvo)*:

<https://oxfordre.com/communication/view/10.1093/acrefore/9780190228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-470>

21. "Name the Agent" (*Nomu la Aganton*), tvitera konto kiu kolektas ekzemplojn de forigo de vira perforto: <https://twitter.com/nametheagent>
22. "Reclamation, taking back control of the word" (*Reklamacio, repreni la kontrolon de la vorto*) (artikolo pri reklamacio de insultoj) : <https://philarchive.org/archive/POPRTB>

Genro-neŭtralaj lingvoj: strategioj

23. Pri gramatika genro (pli lingve-orientitaj legaĵoj)
24. WALs-mapoj de nombro da genroj en la lingvoj de la mondo:
<https://wals.info/feature/30A#2/26.7/149.2>; Mapo de genroasigno por substantivoj (seks-bazite/neseksbazite): <https://wals.info/feature/31A>.
25. Enkonduko al gramatika genro kaj kiel ili varias inter lingvoj:
<https://oxfordre.com/linguistics/view/10.1093/acrefore/9780199384655.001.0001/acrefore-9780199384655-e-43>
26. Por la lingvistoj: magistra tezo pri substantivaj klasoj en niĝer-kongaj lingvoj, kaj kiel ili rilatas al gramatika genro en hindoeŭropaj lingvoj [Towards a Typological Framework for Niger-Congo Noun Classes: Challenges and Criteria | Student Repository](#))